

КЛІНІЧНА ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕДИЦИНА

© Е.С. Проценко

УДК 616.36-053.1/.31-092.18-02:618-02:618.3-06:616.155.194.8

Е. С. Проценко

ІММУНОГІСТОХІМИЧЕСКІ ОСОБЕННОСТІ ЭНДОТЕЛІНА-1 І ФІБРОНЕКТИНА ПЕЧЕНИ ПЛОДОВ И НОВОРОЖДЕННЫХ ОТ МАТЕРЕЙ С ЖЕЛЕЗОДЕФІЦИТНОЙ АНЕМІЕЙ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (г. Харків)

Робота виконана в рамках НІР кафедри патологічної анатомії Харківського національного медичного університета «Вплив патології матері на патологічне становище окремих систем плода і новорожденного» і в співвідповідності з національною программою України «Удосконалення положення жінок, охорона материнства і дитинства» (номер гос.регистрації №0195 ІО 2062).

Вступлення. На сучасний день відомо, що ембріональний період розвиття найбільше чутливий до дії внутрішніх та зовнішніх пошкоджуючих факторів. Железодефіцитна анемія (ЖДА) у багатьох за даними ВОЗ розвивається у 21-80% случаїв і являється провідним фактором розвитку фетоплацентарної недостаточності [3, 6]. Функціональні порушення у плодів і новорожденних від матерей, багатих якими протекала на фоні ЖДА, часто включають повреждение і гепатобіліарної системи [1]. Следить отмітити, що формування печінки в антенатальному періоді предопределяє не тільки розвиток адаптивних механізмів в постнатальному періоді, але і може стати основою для розвитку дальнішої гепатоцеллюлярної патології дітей і дорослих [2, 5]. В російській та зарубіжній науковій літературі часто зустрічається думка, що материнська ЖДА викликає ендотеліальну дисфункцію в організмі плода, при якій порушується продукція ендотеліальних факторів, таких як ендотелін-1 (ЕТ-1) та фібронектин (ФН) [4]. Фібронектин синтезується переважно в печінці та клітинах ретикуло-ендотеліальної системи та, в ролі компонента межклеткового матриксу (їго нерасщітливий вигляд), сприяє адгезії між клітинами та основними активаторами їх синтезу – гіпоксією, ішемією, острим стресом [7]. На сучасний день залишається не дослідженним морфо-функціональне становище цих двох ендотеліальних факторів в печінці плодів і новорожденних від матерей з ЖДА.

Цель дослідження – виявити іммунохімічні особливості ендотеліна-1 та фібронектину печінки плодів і новорожденних від матерей з железодефіцитною анемією різної тяжести.

Об'єкт и методы исследования. Данное исследование основано на изучении печени плодов и новорожденных детей, рожденных от матерей, беременность которых была осложнена ЖДА. В зависимости от степени тяжести материнской ЖДА весь исследуемый материал был разделен на следующие исследуемые группы: A₁ – новорожденные от матерей с ЖДА легкой степени тяжести (18 случаев наблюдения), A₂ – новорожденные от матерей с ЖДА средней степени тяжести (26 случаев наблюдения), A₃ – новорожденные от матерей с ЖДА тяжелой степени тяжести (27 случаев наблюдения). Группу контроля (К) составили новорожденные, выношенные в условиях физиологически протекавшей беременности и погибшие в результате острого нарушения маточно-плацентарного и пуповинного кровообращения (22 случая).

Постановка иммунохімічної реакції проводилася за стандартним протоколом з використанням моноклональних антител до фібронектину та ендотеліну-1 та системи візуалізації. Використані позитивні та негативні контролі. Повторні мікрофотографії образів ткани на збільшення 200 × зроблені з допомогою мікроскопа та цифрової камери. Фотосъемку проводили після настройки освіщення по Келлеру з повним закриттям апертурної діафрагми при піднятому конденсорі. Дальніше колічественне дослідження проводили з допомогою комп’ютерного аналізу зображення. Розподіл експресії дослідуемых маркерів оцінювалася за показником відносичної площини кадра (відношення площини занятій імунопозитивними структурами до загальної площини кадра, %), а інтенсивність експресії – за показником оптическої густини (A), який обчислювався за формулою: A = - ln (I / I₀), де I – інтенсивність світлового потоку, пройшовшого через шар поглинучого речовини в області локалізації імунопозитивних структур; I₀ – інтенсивність падаючого світлового потоку (інтенсивність світлового потоку, пройшовшого через імунопозитивні ділянки цитоплазми). Оптическу густину вимірювали при різних довжинах хвиль для обрання оптимальної довжини хвилі для найменшої розниці імунопозитивних та імунонегативних структур, а також імунопозитивних структур різної інтенсивності фарбування. Статистичну обробку даних проводили з використанням методів

Таблица

Показатели оптической плотности иммуногистохимических реакций в печени плодов и новорожденных от матерей с ЖДА (усл. ед. опт. пл)

Показатель	Контроль	Группа A ₁	Группа A ₂	Группа A ₃
Оптическая плотность свечения ЭТ-1	1,123±0,03	1,111±0,04"	1,125±0,05	1,212±0,02*^"
Оптическая плотность свечения фибронектина	2,002±0,02	2,011±0,06"	2,026±0,01	2,099±0,03*^"

Примечание: * P<0,05 по сравнению с аналогичными показателями группы контроля K; ^ P<0,05 по сравнению с аналогичным показателем группы A₁; « P<0,05 по сравнению с аналогичным показателем группы A₂.

описательной статистики. Для оценки межгрупповых различий применили t-критерий Стьюдента, критерий Манна-Уитни, ранговый дисперсионный анализ Краскела-Уоллеса и медианный тест. При сравнении частотных величин использовали ч2-критерий Пирсона и двусторонний точный критерий Фишера. Зависимость между количественными признаками оценивали с помощью рангового коэффициента корреляции Спирмена. Статистическую обработку выполняли с использованием программы Statistica for Windows 60.

Результаты исследований и их обсуждение.

Анализируя показатели оптической плотности иммуногистохимических реакций в печени плодов и новорожденных от матерей с ЖДА (**табл.**) можно отметить тот факт, что оптическая плотность фибронектина имеет тенденцию к увеличению начиная с легкой степени материнской ЖДА к тяжелой, причем разница с группой контроля в последней является достоверной. Учитывая морфологические изменения в ткани печени плодов и новорожденных от матерей с ЖДА, которые мы исследовали ранее в наших работах [5], мы приходим к выводу, что степень тяжести гипоксии, которая сопровождает материнскую ЖДА напрямую связана с интенсивностью склеротических изменений в ткани печени и жировой дистрофии гепатоцитов, и, соответственно, оптической плотностью фибронектина, который принимает участие в формировании соединительно-тканного матрикса. Таким образом, чем тяжелее материнская гипоксия при ЖДА, тем выше оптическая плотность фибронектина и процентное содержание соединительной ткани в печени плодов и новорожденных и, соответственно, ниже процентное содержание паренхиматозного компонента, что ухудшает постнатальную функциональность печени и приводит к ряду метаболических расстройств в организме.

Анализируя показатели оптической плотности иммуногистохимических реакций в печени плодов и новорожденных от матерей с ЖДА (**табл.**) можно отметить тот факт, что экспрессия ЭТ-1 в сосудах печени плодов и новорожденных достоверно повышена только при тяжелой материнской ЖДА. Учитывая тот факт, что ЭТ-1 является вазоконстриктором и одним из активаторов его секреции и синтеза является гипоксия, повышение уровня экспрессии

ЭТ-1 мы расцениваем как компенсаторное проявление организма на гипоксию. Однако, в данном случае, имеет место развитие порочного круга по отношению к ткани печени плодов и новорожденных, поскольку постоянная вазоконстрикция приводит к уменьшению объема притекаемой оксигенированной крови в печень и усугубляет уровень фоновой гипоксии, уже имеющей место при материнской ЖДА. Таким образом, высокий уровень экспрессии ЭТ-1 в сосудах печени плодов и новорожденных от матерей с ЖДА следует рассматривать с одной стороны, как маркер уровня материнской гипоксии, так и как прогностически неблагоприятный признак, указывающий на степень повреждения тканей печени плодов и новорожденных и нарушения ее функциональности.

Таким образом, клиницистам следует учитывать степень тяжести материнской ЖДА и развивающийся уровень повреждения тканей печени плодов и новорожденных и проводить соответствующую коррекционную терапию, чтобы в постнатальном периоде и в периоде роста и развития ребенка избежать адаптационных осложнений и повысить качество жизни таких пациентов.

Выводы.

1. ЭТ-1 и фибронектин, как маркеры эндотелиальной дисфункции, указывают на наличие тяжести гипоксии плода при материнской ЖДА.

2. Повышение уровня ЭТ-1 и фибронектина приводит к метаболическим нарушениям в гепатоцитах и развитию склеротических изменений в ткани печени плодов и новорожденных от матерей с тяжелой степенью ЖДА.

3. Чем тяжелее материнская гипоксия при ЖДА, тем выше оптическая плотность фибронектина в ткани печени плодов и новорожденных.

4. Чем тяжелее материнская гипоксия при ЖДА, тем выше оптическая плотность ЭТ-1 в ткани печени плодов и новорожденных.

Перспективы дальнейших исследований.

Перспективным является изучение иммуногистохимических особенностей эндотелина-1 и фибронектина в печени плодов и новорожденных, рожденных от матерей с преэклампсией различной степени тяжести.

Список літератури

1. Аркадьева Г.В. Диагностика и лечение железодефицитных анемий : учебно-методическое пособие / Г.В. Аркадьева. – М., 1999. – 58 с.
2. Коноводова Е.Н. Диагностика и принципы лечения железодефицитных состояний у беременных / Е.Н. Коноводова // Гинекология. – 2003. – Т 5, № 6. – С. 258-260.
3. Петросянц Э.А. Анемия как фактор формирования гестоза. Текст. / Э.А. Петросянц // Вестник Российской ассоциации акушеров-гинекологов. -2001. - № 2. - С. 23-26.
4. Себко Т.В. Фибронектин и беременность / Т.В. Себко, В.А. Алиев // Вестн. АМН СССР. 1991. - № 2. - С. 46-49.
5. Сорокина И.В. Морфологические особенности печени плодов от матерей с железодефицитной анемией / И.В. Сорокина, Е.С. Проценко // Запорожск. мед. журн. – 2007. - № 3. – С. 27-30.
6. Nynke B. Anaemia and micronutrient deficiencies / B. Nynke // Brit.Med.Bull. – 2003. - Vol. 67. - P. 149-160.
7. Willey K.E. Nitric oxide-modulation of the endothelin-1 signaling pathway in the human cardiovascular system / K.E. Willey, A.P. Davenport // Brit. J. Pharmacology. – 2001. – Vol. 132. – P. 213-220.
8. Yong Mao. Fibronectin fibrillogenesis, a cell-mediated matrix assembly process / Yong Mao, Jean E. Schwarzbauer. // Matrix Biology. – 2005. - Vol. 24. – P. 389-399.

УДК 616.36-053.1/.31-092.18-02:618-02:618.3-06:616.155.194.8

ІММУНОГІСТОХІМИЧНІ ОСОБЛІВОСТІ ЕНДОТЕЛІНА-1 І ФІБРОНЕКТИНА ПЕЧЕНИ ПЛОДОВ И НОВОРОЖДЕННЫХ ОТ МАТЕРЕЙ С ЖЕЛЕЗОДЕФІЦИТНОЮ АНЕМІЄЮ

Проценко Е.С.

Резюме. Изучены иммуногистохимические особенности эндотелина-1 и фибронектина в печени плодов и новорожденных, рожденных от матерей с железодефицитной анемией различной степени тяжести. ЭТ-1 и фибронектин, как маркеры эндотелиальной дисфункции, указывают на наличие тяжести гипоксии плода при материнской ЖДА. Повышение уровня ЭТ-1 и фибронектина приводит к метаболическим нарушениям в гепатоцитах и развитию склеротических изменений в ткани печени плодов и новорожденных от матерей с тяжелой степенью ЖДА.

Ключевые слова: печень, эндотелин-1, фибронектин, новорожденный, плод, железодефицитная анемия.

УДК 616.36-053.1/.31-092.18-02:618-02:618.3-06:616.155.194.8

ІМУНОГІСТОХІМІЧНІ ОСОБЛІВОСТІ ЕНДОТЕЛІНУ-1 ТА ФІБРОНЕКТИНУ ПЕЧІНКИ ПЛОДІВ І НОВОНАРОДЖЕНИХ ВІД МАТЕРІВ ІЗ ЗАЛІЗОДЕФІЦИТНОЮ АНЕМІЄЮ

Проценко О.С.

Резюме. Вивчено імуногістохімічні особливості ендотеліну-1 і фібронектину в печінці плодів і новонароджених від матерів із залізодефіцитною анемією різного ступеня тяжкості. ЕТ-1 і фібронектин, як маркери ендотеліальної дисфункції, вказують на наявність тяжкості гіпоксії плоду при материнській ЗДА. Підвищення рівня ЕТ-1 і фібронектину призводить до метаболічних порушень в гепатоцитах та розвитку склеротичних змін в тканині печінки плодів і новонароджених від матерів з важким ступенем ЗДА.

Ключові слова: печінка, ендотелін-1, фібронектин, новонароджений, плід, залізодефіцитна анемія.

UDC 616.36-053.1/.31-092.18-02:618-02:618.3-06:616.155.194.8

Immunohistochemical Features Of Endothelin-1 And Fibronectin In The Liver Of Fetuses And Infants Born To Mothers With Iron Deficiency Anemia

Protzenko E.S.

Summary. Studied the immunohistochemical features of endothelin-1 and fibronectin in the liver of fetuses and infants born to mothers with iron deficiency anemia of varying severity. ET-1 and fibronectin as markers of endothelial dysfunction, indicate the presence of the severity of fetal hypoxia with maternal IDA. Increased ET-1 and fibronectin leads to metabolic disturbances in hepatocytes and the development of sclerotic changes in the liver of fetuses and newborns of mothers with severe IDA.

Key words: liver, endothelin-1, fibronectin, newborn, fetus, iron deficiency anemia.

Стаття надійшла 4.05.2012 р.

Рецензент – проф. Скрипник І.М.